

methodical system of fitness technologies. The pursuit of scientific research involves the use of theoretical and empirical methods. Theoretical: study and analysis of pedagogical, psychological, methodical literature, curriculum, curriculum and normative documents; synthesis; generalization. Empirical: observation of the educational process of physical education, interviews with teachers and trainers, who conduct physical education sessions provided by the curriculum and sectional exercises in the free time of study. In the article the dynamics of physical health indicators of students after introduction of methodical system of fitness technologies is investigated. It was determined that after introduction of the methodical system of fitness technologies in the educational process of physical education of students there was a significant improvement of the level of physical health, indicating the reliable effectiveness of the use of fitness technologies. Experimental data showed that students who have a high level of physical fitness do not miss academic training, are disciplined and noted with diligence in teaching, are positively attached to the educational process of physical education and are pleased to attend additional classes, take part in sports and mass sports and physical education, recreational activities. The scientific novelty of the research results is that the theoretical and methodical principles of the use of fitness technologies in classes on physical education of students in institutions of higher pedagogical education have been determined and substantiated. In general, the level of physical preparedness of men and women of experimental groups who studied methodical system of application of fitness technologies during experimental training is significantly higher in comparison with control groups. During the formative pedagogical experiment students identified a number of shortcomings that were taken into account and eliminated in the educational process to improve the level of physical fitness of students. Methodical system of application of fitness technologies has been constantly improved during experimental work, in particular the level of physical preparedness of students was taken into account, individual and differentiated approaches to physical training of students were applied.

Key words: dynamics, health, methodical system, students, fitness technologies.

УДК 37:005.332.4:339.92(477:4)

DOI 10.31339/2413-3329-2019-1(9)-140-142

Ільбо Галина Федорівна,
кандидат політичних наук, доцент,

Кухарчук Ольга Степанівна,
кандидат історичних наук, доцент,

Гальович Ірина Іванівна,
студент,

Мукачівський державний університет, м. Мукачеве

ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ В УМОВАХ ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ

У статті розглянуто питання формування політичної свідомості та її вплив на формування політичної культури, політичної поведінки та діяльності, національної свідомості в сучасному українському суспільстві. Авторами з'ясовано, що політична свідомість являє собою складне, багатоструктурне, суперечливе явище, зумовлене історичними, соціально-економічними, соціокультурними факторами. Без підвищення рівня політичної активності громадян неможливо вивести економіку з кризи, ні закласти основи правової держави і громадянського суспільства, не може бути її мови про становлення в її середовищі нового типу політичної культури, орієнтованої на розвиток демократичного суспільства. Політична свідомість та політична культура мають значний вплив на політичне життя суспільства, визначаючи спрямування політичної діяльності різних спільностей, партій, суспільно-політичних рухів та індивідів.

Ключові слова: політична свідомість, суспільна свідомість, політична психологія, політична культура, політична поведінка, національна свідомість.

Постановка проблеми. Політична свідомість і політична культура сучасного молодого покоління повинні сприяти усвідомленню змісту національної ідеї. Актуальність вивчення проблем формування сучасної політичної свідомості в суспільстві перехідного типу, яким сьогодні є українське суспільство, не викликає сумнівів, оскільки йдеться про історичний вибір шляху розвитку. Цей вибір формує підростаюче покоління, яке стало по-іншому сприймати політичне життя після подій Помаранчевої революції та Майдану [2, с.34].

Аналіз актуальних досліджень та публікацій. Аналіз наукової літератури свідчить про різні аспекти вивчення формування суспільної свідомості в умовах політичної кризи. Деякі автори, зокрема О. Валєвський, Д. Видрін, В. Журавський, К. Холодковський, розуміють суспільну свідомість як відображення політичних відносин, політичного життя загалом.

К. Гаджієв, А. Уледов, Г. Щедрова розглядають політичну свідомість крізь призму політичної влади. Вони виокремлюють саме стрижень предмета відображення політичної свідомості - проблему політичного адміністрування, політичного панування та управління.

В. Бебик, М. Михальченко вказують на органічний зв'язок суспільної свідомості з економічними відносинами, потребами та інтересами різних верств населення. Інакше кажучи, політична свідомість визначається як відбиття політичних та економічних відносин.

Істотно сприяли дослідженню політичної свідомості В. Андрущенко, В. Бабкін, Е. Баталов, В. Бебик, Д. Белл, З. Бжезинський, К. Гаджієв, Є. Головаха, Б. Грушин,

Г. Дилігенський, В. Кремень, І. Кресіна, І. Курас, М. Михальченко, В. Мшвенірадзе, Л. Нагорна, Л. Півнева, В. Ребало, О. Рудакевич, М. Сазонов, П. Сергієнко, А. Уледов, О. Фісун, С. Хантінгтон, О. Шестопап, Л. Шкляр.

Без підвищення рівня політичної активності громадян (зокрема, молоді) неможливо ні вивести економіку з кризи, ні закласти основи правової держави і громадянського суспільства. Без сприйняття молоддю демократичних ідеалів не може бути й мови про становлення в її середовищі нового типу політичної культури, орієнтованої на створення демократичного суспільства. І. Бекешкіна, Н. Паніна, М. Томенко працюють у галузі політичної соціології і намагаються розкрити змістовні характеристики різних типів і видів політичної свідомості: демократичної, авторитарної, традиційної, бюрократичної, лояльної, бунтарської. Соціальні психологи, які вивчають політичну свідомість, зокрема Ю. Замошкін, Г. Почепцов, М. Фролова, О. Шестопап, прагнуть поєднати розгляд суспільного змісту цього феномена з аналізом індивідуальних та групових механізмів його функціонування [1, с.84].

Мета статті: вивчення типу політичної свідомості, орієнтованої на становлення особистості нового типу – особистості з високим рівнем політичної культури, критичного мислення, здатної до саморозвитку та самовдосконалення.

Результати дослідження. Політична свідомість та політична культура мають значний вплив на політичне життя, визначаючи спрямування політичної діяльності різних спільностей, партій, суспільно-політичних рухів та індивідів.

Політична культура є складовою частиною духовної культури суспільства і нерозривно пов'язана з її іншими формами: з правовою культурою, моральністю, ідеологією. Будь-яка політична культура відображає інтереси, суспільне положення і особливості відповідної соціальної спільності, нації, регіону і інших суб'єктів політичного життя. Основними характеристиками свідомості є чуттєва і раціональна форми; удосконалення раціонального ступеня; розвиток у людини особливих форм раціонального пізнання [4, с.47].

Політична свідомість являє собою складне, суперечливе явище, зумовлене різними факторами. При вивченні політичної свідомості ми виділяємо гносеологічний, соціологічний та конкретно-історичний підходи. При гносеологічному підході виділяють емпіричну та теоретичну свідомість. В емпіричній свідомості фіксується безпосередній, буденний практичний політичний досвід людини.

Теоретична політична свідомість – це сукупність вчень, ідей, які виникають на базі наукового дослідження політичного життя суспільства. Теоретична свідомість – стрижень політичної ідеології, яка є систематизованим, концептуальним відображенням корінних інтересів певної соціальної групи, спільноти, етносу, пов'язаних з боротьбою за владу, її здійснення. Якщо ідеологія входить в сферу знання, то політична психологія являє собою політичні переконання, емоції, вірування, почуття, установки на сприйняття дійсності і відношення до неї.

Розглядаючи місце політичної свідомості у низці політологічних понять, було виявлено її зв'язок з політичною системою, політичним режимом, політичною поведінкою та діяльністю, національною свідомістю та з політичною культурою. Для ґрунтовного аналізу процесу формування політичної свідомості, на нашу думку, важливе значення мають певні принципи структурування цього поняття.

Згідно соціологічного підходу можна виділити: а) політичну ідеологію; б) політичну психологію; в) масову та групову свідомість.

Історичний підхід виділяє типи політичної свідомості залежно від використання формаційного або цивілізаційного підходів. Політичну свідомість можна класифікувати на такі рівні:

а) практичний – це послідовна реалізація сформованих політичних орієнтацій;

б) теоретичний – це система політичних оцінок, знань, переконань;

в) емоційно - психологічний – це сукупність політичних емоцій, почуттів, емоційних станів людини [5, с.56].

До чинників, які впливають на формування політичної свідомості сучасного українського суспільства, належать: специфічні риси національного характеру та менталітету (ментальності). Вони суттєво впливають на особливості шляху власного історичного політичного розвитку спільності, на формування політичних інститутів і цінностей. Разом з тим соціально-політичні «накопичення» історичної пам'яті (видатні постаті, події, символи, міфи тощо), безумовно, теж є чинниками, які формують політичну свідомість сьогодення; особливості процесу трансформації в пострадянських країнах, істотно впливають на формування політичної свідомості суспільства, зумовлюють її суперечливий характер.

Політична психологія є об'єктивною умовою та основою формування політичної ідеології. Жодна ідеологія не буде прийнята масами, якщо вона суперечить їх політичній психології. Політична психологія є більш рухливим елементом політичної свідомості, але водночас вона відносно консервативна, оскільки здатна зберігати традиції, звичаї, що віджили.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У результаті досліджень ми приходимо до висновку, що політична свідомість виступає активним фактором політики передусім через те, що вона здатна випереджувати практику, а отже, прогнозувати політичні процеси. Отже, саме категорія політичної свідомості і політичної культури найближче підводять нас до розуміння атмосфери політичного життя, специфічної і неповторної у кожній країні політичної культури та навіть у різних її частинах. Без розуміння категорії політичної свідомості неможливо збагнути, чому певна кількість індивідів обирає ту чи ту політичну орієнтацію, форму політичної поведінки, чому однотипні політичні інституції по-різному діють і по-різному сприймаються в різних країнах, що є відображенням певного національного менталітету.

Політична свідомість та політична культура мають значний вплив на політичне життя, визначаючи спрямування політичної діяльності різних спільностей, партій, суспільно-політичних рухів та індивідів, що може бути перспективою подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Білогур В.Є. Світоглядні орієнтації студентів: тенденції змін у трансформаційному суспільстві: [Монографія] / В.Є.Білогур.– Дніпропетровськ: Пороги, 2018.– 311с.
2. Бондаревич І.М. Духовна цілісність особистості: дійсність і перспектива : [Монографія] / І.М.Бондаревич. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2017.–162 с.
3. Вашкевич В. М. Історична свідомість сучасної молоді: до методології дослідження / В. М. Вашкевич // Вища освіта України. – 2019. – № 1. – С. 74.
4. Вашкевич В. Ціннісно-світоглядні настанови молоді в сучасних умовах / В. Вашкевич // Гілея: науковий вісник: [зб. наук. пр].- К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2018.- Вип. 73.– С. 205–209.
5. Воронкова В. Філософія: навчальний посібник / Валентина Воронкова. – К.: ВД «Професіонал», 2018. – 464 с.
6. Козловець Микола. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: [монографія] / М.Козловець. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2017. – 558с.
7. Кучера Т.М. Проблеми формування соціокультурної консолідації: соціально філософський аналіз / Т.М.Кучера // Нова парадигма: [журнал наук. пр. / Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова [творче об'єднання «Нова парадигма»]. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2018.– Випуск 98.– С. 133–139.
8. Мельник В.В. Формування морально-світоглядних і культурних засад національної самосвідомості українського народу / В.В.Мельник // Гілея: науковий вісник: [зб. наук.пр.] – К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР». – 2018.– Вип.58 (3). – С.315 – 326.

References

1. Bilyogur, V.E. 2018. *Svitohlyadni oriyentatsiyi studentiv: tendentsiyi zmin u transformatsiynomu suspil'stvi* [Students' worldviews: trends of transformation in a transformational society]. Dnipropetrovsk: Thresholds.
2. Bondarevich, I.M. 2017. *Dukhovna tsilisnist' osobystosti: diysnist' i perspektiva* [Spiritual integrity of the individual: reality and perspective]. Zaporozhye: ZNTU.
3. Vashkevich, V.M., 2019. *Istorychna svidomist' suchasnoyi molodi: do metodolohiyi doslidzhennya* [Historical consciousness of modern youth: to the methodology of research]. *Higher education of Ukraine*, 1, p. 74.
4. Vashkevich, V., 2018. *Tsinnisno-svitohlyadni nastanovy molodi v suchasnykh umovakh* [Value-ideological guides of youth in modern conditions]. *Gileia: Scientific Bulletin*, 73, pp. 205–209.

5. Voronkova, V. 2018. *Filosofiya [Philosophy]*. Kyiv: VD «Professional».
6. Kozlovets, N. 2017. *Fenomen natsional'noyi identychnosti: vykyky hlobalizatsiyi [The phenomenon of national identity: the challenges of globalization]*. Zhytomyr: View at ZHDU them. I. Franka.
7. Kucera, T.M., 2018. Problemy formuvannya sotsiokul'turnoyi konsolidatsiyi: sotsial'no filozof's'kyi analiz [Problems of formation of socio-cultural consolidation: socio-philosophical analysis]. *New paradigm*, 98, pp. 133–139.
8. Melnyk, V.V., 2018. Formuvannya moral'no-svitohlyadnykh i kul'turnykh zasad natsional'noyi samosvidomosti ukraïns'koho narodu [Formation of the moral-ideological and cultural fundamentals of national consciousness of the Ukrainian people]. *Gilea: scientific bulletin*, 58 (3), pp. 315 – 326.

В статті розглянуті питання формування політичного свідомості та його впливу на формування політичної культури, політичного поведіння та діяльності, національного свідомості в сучасному українському суспільстві. Авторами встановлено, що політичне свідомості представляє собою складне, багаторівневе, суперечливе явище, обумовлене історичними, соціально-економічними, соціокультурними факторами. Без підвищення рівня політичної активності громадян неможливо вивести економіку з кризи, ні закласти основи правового державства та громадянського суспільства, не може бути і речи о становленні в її середі нового типу політичної культури, орієнтованої на розвиток демократичного суспільства. Політичне свідомості та політична культура мають значний вплив на політичне життя суспільства, визначаючи напрями політичної діяльності різних громад, партій, суспільно-політичних рухів та індивідів.

Ключові слова: політичне свідомості, політична психологія, політична культура, політичне поведіння, національне свідомості.

The article deals with the formation of a new type of political consciousness and its influence on the formation of political culture, political behavior and activities, national consciousness in modern Ukrainian society. Political consciousness is a complex, many structural, controversial phenomenon, conditioned by historical, socio-economic, socio-cultural factors. Political consciousness and political culture bring us closer to understanding the atmosphere of political life, specific and unique in every country of political culture. Without it, it is impossible to understand why a certain number of individuals choose one or the same political orientation, a model of political behavior, why political institutions of the same type act differently and are perceived differently in different countries, which is a reflection of a certain national mentality. Without raising the level of political activity of citizens it is impossible neither to withdraw the economy from the crisis, nor to lay the foundations of the rule of law and civil society, there can be no question of the emergence in its environment of a new type of political culture oriented towards the development of a democratic society. Political consciousness and political culture have a significant influence on the political life of society, determining the direction of political activity of different communities, parties, social and political movements and individuals.

Key words: political consciousness, political psychology, political culture, political behavior, national consciousness.

УДК 159.955:373.5.011.3-052]:004(045)

DOI 10.31339/2413-3329-2019-1(9)-142-145

Калініна Лариса Вадимівна,
кандидат педагогічних наук, професор,
Кадашук Анна Романівна,
магістр,

Житомирський державний університет імені І. Франка, м. Житомир

ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА ОСНОВІ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Стаття присвячена дослідженню особливостей формування вмінь креативного мислення учнів старшої школи на основі інтерактивних технологій. Констатовано, що креативність є однією з ключових компетентностей у концепції Нової української школи, яка зумовлює необхідність розвитку в учнів вмінь креативного мислення. З метою доведення ефективності використання інтерактивних технологій для розвитку даного типу мислення авторами було проаналізовано підручники з англійської мови, рекомендовані Міністерством освіти і науки України. Результати показали, що в даних підручниках міститься недостатня кількість вправ інтерактивного характеру на розвиток вмінь креативного мислення. У статті представлена поетапна методика формування креативних вмінь з відповідними інтерактивними технологіями.

Ключові слова: нова українська школа, креативність, креативне мислення, креативні вміння, інтеракція, інтерактивні технології.

Постановка проблеми. У сучасних умовах життя суспільство потребує креативних особистостей, саме тому молодь ХХІ ст. прагне створювати нові ідеї в різноманітних галузях, нетрадиційно та якісно вирішувати проблеми, розвивати здатність творчо підходити до будь-яких змін. Мова і мислення нерозривно пов'язані, їх зв'язок вже багато століть є джерелом дослідження мовознавства. Усі складні мисленнєві процеси протікають із залученням внутрішніх мовних процесів. Саме тому розвиток креативного мислення є надзвичайним важливим аспектом під час вивчення іноземної мови. Взаємодіючи один з одним у парах, групах, командах, учні не лише покращують рівень мови, а й розвивають вміння міжособистісного й групового спілкування у реальних життєвих ситуаціях, навчаються креативно вирішувати проблеми та готуються до майбутньої взаємодії із суспільством у якості громадянина з активною життєвою позицією. Сказане особливо важливо для учнів старшої школи, які стоять на порозі

вибору професії і до кінця навчання повинні продемонструвати свої креативні вміння в будь-яких ситуаціях реального життя, як того й вимагає нова українська школа.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. У психологічній літературі існує ряд робіт, які висвітлюють тему особливостей та психологічних механізмів формування креативного мислення. У цьому напрямі працювали такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як О. Є. Антонова (дослідження понять креативності та обдарованості), Дж. Гілфорд (першим сформулював поняття креативності), Е. Торренс (складові та параметри креативності, етапи творчого процесу), Л. Віготтський (психологічні основи творчої діяльності та креативного мислення), А. Г. Маслоу (сутність креативного мислення), К. Перлет, Ж. Піаже, Д. Перкінс, Р. Стернберг, К. Хеллер, Д. Ушаков, О. Матюшкін, О. Кульчицька, В. Штерн, Д. Богоявленська та інші. Однак, робіт, що стосуються

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>